Italija

Στην παρούσα ενότητα παρέχεται επισκόπηση του δικαστικού συστήματος της Ιταλίας.

Οργάνωση της δικαιοσύνης- συστήματα απονομής δικαιοσύνης

Το ιταλικό δικαιοδοτικό σύστημα βασίζεται στο αστικό δίκαιο.

Τα καθήκοντα του δικαστή και του εισαγγελέα ασκούνται από μέλη του δικαστικού σώματος. Η διοίκηση ασκείται από το υπουργείο Δικαιοσύνης.

Η δικαστική λειτουργία υποδιαιρείται στους ακόλουθους τομείς:

Τακτικά αστικά και ποινικά δικαστήρια

Διοικητικά δικαστήρια

Ελεγκτικό Συνέδριο

Στρατιωτικά δικαστήρια

Φορολογικά δικαστήρια

Η δικαιοδοσία επί διοικητικών υποθέσεων ανήκει στα περιφερειακά διοικητικά δικαστήρια (Tribunali Amministrativi Regionali ή TAR) και στο Συμβούλιο της Επικρατείας (Consiglio di Stato).

Η δικαιοδοσία επί ελεγκτικών θεμάτων ανήκει στο Ελεγκτικό Συνέδριο (Corte dei conti). Το γραφείο του γενικού εισαγγελέα του εδρεύει στο ίδιο δικαστήριο.

Η δικαιοδοσία επί φορολογικών θεμάτων ανήκει στις επαρχιακές φορολογικές επιτροπές και στις περιφερειακές φορολογικές επιτροπές.

Η δικαιοδοσία επί στρατιωτικών υποθέσεων ανήκει στα στρατιωτικά δικαστήρια, στα στρατιωτικά εφετεία, στα στρατιωτικά δικαστήρια επιτήρησης, στρατιωτικούς εισαγγελείς που εδρεύουν στα στρατιωτικά δικαστήρια, στρατιωτικούς γενικούς εισαγγελείς που εδρεύουν στα στρατιωτικά εφετεία και στον στρατιωτικό γενικό εισαγγελέα που εδρεύει στο Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο.

Η δικαιοδοσία επί τακτικών αστικών και ποινικών υποθέσεων ασκείται από τακτικούς δικαστικούς, δηλαδή δικαστές και δικαστικούς της εισαγγελίας, οι οποίοι ασκούν τα καθήκοντα των δικαστών και των ανακριτών αντίστοιχα.

Διοίκηση των δικαστηρίων

Το Σύνταγμα αναθέτει τη διοίκηση των δικαστηρίων στο υπουργείο Δικαιοσύνης, λόγω των ειδικών καθηκόντων, του ρόλου και της σχέσης του με το δικαιοδοτικό σύστημα.

Ύστερα από πολύ δύσκολο δημόσιο διαγωνισμό, οι δικαστικοί διορίζονται στα δικαστήρια σε ορισμένο τομέα αρμοδιότητας, βάσει της προσωπικής επιλογής τους. Δεν είναι δυνατόν να διορισθούν, να προαχθούν, να ανακληθούν, να μετατεθούν ή να τιμωρηθούν χωρίς διαβούλευση του Consiglio Superiore della Magistratura ή CSM (το ανώτατο συμβούλιο δικαστικών). Τους παρέχονται ειδικές εγγυήσεις προστασίας.

Όλα τα θέματα που αφορούν τους δικαστικούς πρέπει να αξιολογούνται από το CSM, το οποίο προστατεύει την ανεξαρτησία των δικαστικών και το καθεστώς τους.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Ιταλίας είναι επίσης πρόεδρος του CSM.

Το υπουργείο Δικαιοσύνης εκτελεί τα διοικητικά και οργανωτικά καθήκοντά του σε δύο επίπεδα:

στις κεντρικές δομές (dipartimenti), κυρίως στη Ρώμη, και για ειδικούς τομείς αρμοδιότητας επίσης σε τοπικά τμήματα·

σε δικαστικά γραφεία, δικαιοδοτικά όργανα, δικαστήρια και ούτω καθεξής.

Η διοικητική λειτουργία είναι επίσης υπεύθυνη για το προσωπικό που διορίζεται σε δικαστικές υπηρεσίες.

Στην κορυφή των δικαστηρίων (ή των εισαγγελιών) υπάρχει:

ο επικεφαλής δικαστής, ο οποίος είναι υπεύθυνος για τις δικαστικές λειτουργίες και έχει τον τελευταίο λόγο στις αποφάσεις του γραφείου·

ο διευθυντής του δικαστηρίου (dirigente), ο οποίο ασχολείται με την οργάνωση των δικαστικών υπηρεσιών για το κοινό και την παροχή εσωτερικής συνδρομής σε δικαστές και εισαγγελείς. Ο dirigente κατέχει την ανώτερη θέση μεταξύ των μελών του διοικητικού προσωπικού.

Είδη δικαστηρίων – σύντομη περιγραφή

Τα δικαστήρια οργανώνονται ως ακολούθως:

Πρώτος βαθμός

Ειρηνοδίκες (giudici di pace) – επίτιμοι (όχι επαγγελματίες) δικαστές. Εκδικάζουν ήσσονος σημασίας αστικές και ποινικές υποθέσεις

Πρωτοδικεία (tribunali) – εκδικάζουν τις σοβαρότερες υποθέσεις

Γραφείο επιτήρησης (ufficio di sorveglianza) – εξετάζει σε πρώτο βαθμό υποθέσεις ποινικής δικαιοσύνης (ζητήματα που αφορούν κρατουμένους, καταδίκες κ. λπ.)

Δικαστήρια ανηλίκων (tribunale per i minorenni)

Δεύτερος βαθμός

Για την άσκηση προσφυγής κατά της πρωτοβάθμιας απόφασης για πραγματικούς και νομικούς λόγους:

Εφετεία (corte d’appello)

Δικαστήριο επιτήρησης (tribunale di sorveglianza) – δευτεροβάθμια δικαστήρια (και, σε ορισμένα θέματα, πρωτοβάθμια) για υποθέσεις ποινικής δικαιοσύνης

Τρίτος βαθμός

Για προσφυγή για νομικούς λόγους στο ανώτατο επίπεδο:

Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο (corte di cassazione) – με γενική δικαιοδοσία, δικαστήριο τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας

Εντός των βασικών δικαστηρίων υπάρχουν επίσης ειδικά τμήματα. Τα κακουργιοδικεία (corti d’assise) συνεδριάζουν με δύο επαγγελματίες δικαστές και έξι ενόρκους. Οι ένορκοι επιλέγονται μεταξύ των πολιτών για σύντομη θητεία, για να συνεργασθούν και να εκπροσωπήσουν τους διάφορους τομείς της κοινωνίας. Τα δικαστήρια αυτά αποφασίζουν επί σοβαρών εγκλημάτων (ανθρωποκτονίες, σοβαρές επιθέσεις και άλλα παρόμοια).

Οι δικαστικοί που αναλαμβάνουν τα καθήκοντα του εισαγγελέα στις δίκες είναι:

Επικεφαλής εισαγγελείς πρωτοβάθμιων δικαστηρίων (procuratore della Repubblica presso il Tribunale) και οι αναπληρωτές τους (sostituti procuratori)

Επικεφαλής εισαγγελείς δευτεροβάθμιων δικαστηρίων (procuratore generale presso la Corte d’appello) και οι αναπληρωτές τους (sostituti procuratori generali)

Ο γενικός εισαγγελέας του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου (procuratore generale presso la Corte di cassazione) και οι αναπληρωτές του (sostituti procuratori generali)

Στην Ιταλία, τον ρόλο του εισαγγελέα αναλαμβάνουν τακτικοί δικαστές, οι οποίοι ασκούν τα καθήκοντά τους υπό την εποπτεία του επικεφαλής του γραφείου τους. Πρόκειται για ένα είδος ιεραρχίας η οποία ισχύει μόνον στις εισαγγελείς.

Ιεράρχηση των δικαστηρίων

	Αστική δικαιοδοσία	Ποινική δικαιοδοσία	Δικαιοδοσία ανηλίκων	Ποινική δικαιοδοσία
Πρώτος βαθμός	Ειρηνοδίκης	Ειρηνοδίκης	Δικαστήριο ανηλίκων	Γραφείο επιτήρησης /Δικαστήριο επιτήρησης
Δεύτερος βαθμός	Πρωτοδικείο	Πρωτοδικείο	Ειδικό τμήμα του Εφετείου	Δικαστήριο επιτήρησης
	Εφετείο	Εφετείο		
Νομικοί λόγοι	Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο	Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο	Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο	Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο

Νομικές βάσεις δεδομένων

Ο δικτυακός τόπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ιταλίας περιέχει πληροφορίες σχετικά με τα δικαστήρια, το υπουργείο Δικαιοσύνης, τις αντίστοιχες αρμοδιότητες και τα στοιχεία επικοινωνίας των διάφορων γραφείων.

Ο δικτυακός τόπος του Ανώτατου Συμβουλίου Δικαστικών παρέχει πληροφορίες σχετικά με το δικαιοδοτικό σύστημα της Ιταλίας στα ιταλικά, στα αγγλικά και στα γαλλικά.

Η πρόσβαση και στους δύο δικτυακούς τόπους παρέχεται δωρεάν.

Τελευταία επικαιροποίηση: 18/01/2022

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται το εκάστοτε κράτος μέλος. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη όσον αφορά τις πληροφορίες ή τα στοιχεία που περιλαμβάνονται ή για τα οποία γίνεται λόγος στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.